

1. NIVELL CONTEXTUAL

TÍTOL	<i>Núvol i cadira</i>
AUTOR	Antoni Tàpies
ANY	1988 (projecte)
DIMENSIONS	12,7 metres d'alt, 24 metres de llarg i 6,8 metres de profunditat
TÈCNICA	Escultura
LOCALITZACIÓ DE L'OBRA	Corona d'edifici de la Fundació Tàpies al carrer Aragó de Barcelona des de 1990.
DADES BIOGRÀFIQUES RELLEVANTS	La seva família burgesa, culta i catalanista, immersa des de mitjans del segle XIX en una tradició editorial i llibretera, li va despertar l'amor pels llibres i la lectura. Durant els anys 1942 i 1943 va patir una malaltia pulmonar amb una llarga convalescència. En aquell temps va copiar Van Gogh i Picasso i s'interessà per la història de la filosofia, el pensament budista i la música romàntica, així com per tota la ideologia estètica del romanticisme i del postromanticisme alemany. L'any 1944 va iniciar els seus estudis de Dret a la Universitat de Barcelona, però els va abandonar poc abans d'acabar. En l'Acadèmia Valls de Barcelona, on estudiava dibuix, va conèixer el poeta i crític d'art Josep M. Junoy, que va influir decisivament en la seva determinació de dedicar-se a l'art. L'any 1948 va fundar la revista <i>Dau al Set</i> amb els artistes Joan Ponç, Joan Josep Tharrats, Arnau Puig, Modest Cuixart i Joan Brossa, i va desenvolupar un interès creixent pel surrealisme, la psicoanàlisi i la ciència moderna. L'any 1950 és becat pel govern francès. Durant la seva estada a París s'interessà pel marxisme. Sota la influència del pensament marxista i preocupat per la situació política d'Espanya sota el règim franquista, l'any 1951 realitzà nombroses pintures de tema social. Del 1952 al 1954 la seva obra va adquirir un caire marcadament abstracte com a reacció del període anterior. A París, havia conegut la pintura matèrica de Wols, Fautrier o Dubuffet. A més, Tàpies havia quedat molt impressionat per les fotografies de murs que Brassai feia aleshores. Ben aviat va començar a utilitzar nous materials com la pols de marbre, la sorra i les terres de color, entre d'altres. A les pintures matèriques, els materials deixen de ser mitjans sotmesos a l'expressió d'una idea per convertir-se en la idea mateixa. Es produeix una identificació entre matèria i forma, entre concepte i llenguatge. L'any 1954 es va casar amb Teresa Barba Fàbregas, amb qui tindrà tres fills: Antoni, Clara i Miquel. Va participar en una reunió clandestina, l'any 1966, al Convent dels Caputxins de Sarrià, a Barcelona, on estudiants i intel·lectuals debatien la creació del primer sindicat universitari democràtic des del final de la guerra Civil; després d'alguns dies de tancament, va ser arrestat i multat juntament amb els altres participants. Durant l'any 1968 va escriure diversos textos per a diferents mitjans de comunicació en els quals reflexionava sobre el paper de l'art contemporani en

	la societat i la situació de l'art i la cultura a Catalunya i Espanya. L'any 1970 va participar en una assemblea clandestina que es celebrà al monestir de Montserrat per protestar per l'anomenat Procés de Burgos, en el qual, un tribunal militar jutjava els opositors a la dictadura del general Franco. Al llarg de l'any intensificà la producció d'objectes escultura. Va contribuir amb una litografia i un cartell a la campanya promoguda per diverses entitats cíviues per demanar l'abolició de la pena de mort a Espanya, l'any 1975, i va participar en diferents accions organitzades per opositors al règim franquista en favor de l'amnistia a presos polítics i del retorn definitiu de les llibertats democràtiques. Va crear, l'any 1984, la Fundació Antoni Tàpies a Barcelona, amb l'objectiu de donar a conèixer les manifestacions estètiques contemporànies. Sis anys després, s'inaugurà l'escultura monumental <i>Núvol i cadira</i> que corona la seu de la Fundació, l'antiga Editorial Montaner i Simon. A finals dels anys vuitanta es va interessar cada vegada més per la cultura oriental i per una nova generació de científics que entenen la matèria com un tot canviant i en formació constant. L'any 1988 va ser investit doctor honoris causa per la Universitat de Barcelona; en el seu discurs d'investidura abordà temes relacionats amb la funció de l'art com a via de coneixement i mitjà de transformació de la consciència i de la conducta, la vigència de certes experiències espirituals i contemplatives i la seva adaptació a les necessitats actuals, i la importància de l'artista com a contribució a la lluita contra el mercantilisme i la banalització. Les obres dels últims anys són, sobretot, una reflexió sobre el dolor, tan físic com espiritual, entès com a part integrant de la vida. Tàpies considera que un major coneixement del dolor permet fer més dolços els seus efectes i, per tant, millorar la qualitat de vida.
CONTEXT HISTÒRICO-ARTÍSTIC	Tàpies fou partícip d'una sensibilitat generalitzada que va afectar artistes d'ambdues bandes de l'Atlàntic arran de la Segona Guerra Mundial (1939-1945). La presa de consciència de la bomba atòmica i els descobriments científics van comportar una forta curiositat per la ciència, les noves idees sobre l'espai-temps i la substància, alhora que els invents com el microscopi electrònic van oferir una nova visió de la natura. Va començar llavors un procés històric de dissolució de les formes i s'elevà la matèria com a protagonista de l'obra. Aquesta tendència rep el nom d'Informalisme i té en Tàpies un dels seus màxims exponents. L'obra d'Antoni Tàpies s'emmarca, més concretament, en un context dominat per la dictadura franquista en Espanya i les seves conseqüències. A finals dels anys seixanta i començament dels setanta, el seu compromís polític s'intensifica i les obres d'aquest període tenen un marcat caràcter de denúncia i de protesta. Coincidint amb <i>l'art povera</i> a Europa i el postminimalisme als EUA, Tàpies accentua el seu treball amb objectes i incrementa el nombre d'experiències en el camp de l'<i>assemblage</i>. A principis dels anys vuitanta, un cop restaurat l'Estat de dret a Espanya, l'interès de Tàpies per la tela com a suport s'intensifica.

2. NIVELL FORMAL

DESCRIPCIÓ	Escultura formada per una línia contínua de tub d'alumini que representa un gran núvol del qual sobresurt una cadira. Està situada sobre la coberta de la Fundació Tàpies, suspesa en vuit llargues jàsseres volades que segueixen l'estructura de l'edifici.
PAPER DE L'AUTOR	Amb la intenció de senyalitzar l'edifici i alçar-lo, per donar-li continuïtat amb la resta d'edificis del carrer, Tàpies realitza primer una maqueta i seguidament l'obra a escala real amb la col·laboració tècnica de Pere Casanovas. A més de <i>Núvol i cadira</i>, podem destacar altres obres públiques de Tàpies a Barcelona com l'escultura <i>Homenatge a Picasso</i>, prop de la Ciutadella, i la sala de reflexió de la Universitat Pompeu Fabra, un espai de meditació i recolliment.

3. NIVELL INTERPRETATIU

ELS MATERIALS	L'escultura està realitzada amb un total de 2.750 metres de tub d'alumini anoditzat amb anodal de plata i tela metàl·lica d'acer inoxidable. La tela metàl·lica li dóna consistència i volum a l'escultura. Aquest material ha estat utilitzat per Tàpies en d'altres ocasions, com ara a la porta del galliner de <i>Filferro amb llaços roses</i>, de 1970.
LES FORMES	Aquesta linealitat sinuosa confereix a l'obra un caràcter d'escriptura en l'aire, semblant als <i>Space-Writing</i> de Man Ray. Contrasta amb l'ortogonalitat de les parets dels edificis contigus, més alts que la Fundació i també amb l'estructura geomètrica de l'Eixample. La cadira, a més de ser motiu característic en l'obra de Tàpies i de tenir una forma antropomòrfica, és considerada en aquest context com a element que incita a l'actitud meditativa, de pensament i contemplació estètica. La necessitat d'expressar simbòlicament la nova identitat de l'edifici pressuposava, en primer lloc, un respecte envers la identitat i la història d'aquesta obra de Domènech i Montaner. Per això Tàpies tria un núvol com a símbol. Com que aquest no s'imposa a la façana sinó que la sobrevola, mai no arriba apropiat-se de la personalitat, la morfologia i el sentit històric de l'edifici. Aquesta escultura d'en Tàpies ha estat considerada també des de la seva sonoritat. L'any 2001, el músic i compositor de música electrònica experimental Mika Vainio va realitzar un muntatge titulat <i>Sondear</i>, consistent a ampliar el so produït pel vent sobre l'estructura metàl·lica de <i>Núvol i cadira</i>. Com si es tractés d'una composició improvisada, el resultat d'aquesta experiència sonora es va poder sentir a l'Auditori de la Fundació Tàpies durant la mostra <i>Arquitectures del discurs</i>.
	<i>La veritat que busquem no la trobarem pas mai en un quadre, sinó que només apareixerà després de l'última porta que sàpiga franquejar el contemplador amb el seu propi esforç. I com més important sigui el quadre, i</i>

CONSIDERACIONS DE L'AUTOR	<i>més importants els personatges allí pintats, i més colors i més capes de pintura hi hagi, més espès el vel que ens enfosquirà la veritat i menys trobarem el camí.</i> <i>I aleshores un pensa que val més girar-se d'esquena a tot i asseure's en una cadira, com un dia li va explicar que ho havia fet en somnis la seva companya; una cadira flotant enmig de la blancor de l'espai infinit; i de sobte mirar a terra i sentir aquella emoció tan intensa i sublim, que la va fer plorar vivament, en veure-hi escampades unes miques de coses, res, unes lleugeres deixalles, uns brins de palla...</i> <i>I només a la llum d'aquesta blancor interior que sembla que puja per dir-nos el que som realment, ens sembla trobar de nou la força necessària per a redescobrir la bellesa que crèiem definitivament perduda en el món.</i> Antoni Tàpies: <i>Res no és mesquí</i> (1970), fragment citat al catàleg Tàpies. En perspectiva, MACBA, Barcelona, del 18 de febrer al 9 de maig de 2004, pàgs.: 191-192.
CONSIDERACIONS CRÍTiques	<i>Referència antromomètrica i existencial per excel·lència, la cadira és també joc, descans, amistat, comunicació, família, reflexió, tortura i poder. Sens dubte, la seva col·locació preponderant entre el cúmul de corbes metàl·liques, té un sentit particular en la Fundació d'un artista que ha convertit la insignificància en grandesa noble.</i> Moure, Glòria: Tàpies: objetos del tiempo, Polígrafa, Barcelona, 1994, pàg.:188. <i>¿Com afrontar l'etern enigma d'una Presència misteriosa en tot el que existeix, que és a la vegada descoratjada Absència? ¿Quin altre signe podia expressar això més vivaçment que una cadira buida flotant sobre un núvol? (...) ha ofert, amb el seu propi llenguatge, una versió sorprenent del majestuós koan Zen: "i en el centre de l'existent s'alçava un Tro sobre el qual estava assegut l'Absent".</i> Sendra, Josep: : "La nube y la silla de Tàpies", El País, 30 d'octubre de 1990, pàg.: 24.

4. RECURSOS

ON LINE	http://www.fundaciotapies.org/site/rubrique.php3?id_rubrique=279 Pàgina de la Fundació Tàpies amb extensa informació sobre la biografia i l'obra de l'artista.
BIBLIOGRAFIA	Borja-Villel, Manuel J.: Fundació Antoni Tàpies, Ed. Fundació Antoni Tàpies, Barcelona, 1990. Moure, Gloria: Tàpies: objetos del tiempo, Polígrafa, Barcelona, 1994. Sendra, Josep: "La nube y la silla de Tàpies", El País, 30 d'octubre de 1990. VVAA: Tàpies. En perspectiva, MACBA, Barcelona, del 18 de febrer al 9 de maig de 2004.
PROCEDÈNCIA DE LA IMATGE	http://www.fundaciotapies.org/site/article.php3?id_article=703 Fitxa de la Fundació Tàpies en relació a l'obra que ens ocupa.

5. APLICACIONS A L'AULA

PREGUNTES ESPECÍFIQUES DEL GUIÓ DE COMENTARI	- Què representa aquesta escultura? - És fàcil d'identificar-ne els motius? - El vianant que passa pel carrer Aragó veu fàcilment l'escultura? - Per què creus que l'artista ha escollit aquest emplaçament? - Quins significats pot tenir un núvol? - Quins significats pot tenir una cadira? - Per què creus que ha escollit un núvol i una cadira com elements simbòlics de la seva Fundació?
CONCEPCIÓ DE L'OBRA ARTÍSTICA	OBJECTIUS - Considerar l'escultura urbana en relació amb la morfologia i la història del seu entorn.
REALITZACIÓ DE L'OBRA	PROCEDIMENTS - Realització d'un projecte d'intervenció en un espai urbà.